

УДК 330.341.1(477)

JEL Classification: 033

Олена Ткаченко

*професор кафедри економічної теорії
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана*

Олександр Ткаченко

*аспірант кафедри економічної теорії,
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана,*

Olena Tkachenko

*professor at the Department of Economic Theory
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

Oleksandr Tkachenko

*PhD student at the Department of Economic Theory
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК У СТРАТЕГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE STRATEGY OF THE UKRAINE'S ECONOMY MODERNIZATION

Анотація. Досліджено теоретичні та прикладні аспекти інноваційного підходу та його роль у модернізації економіки України

Abstract. The theoretical and applied aspects of the innovative approach and its role in the modernization at the Ukrainian economy were studied

Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик сучасної світової економіки, ставить перед урядами багатьох країн проблемні питання пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища. Динамічні зміни факторів, що визначають конкурентоспроможність окремих фірм, галузей та держав на світових ринках, динамічний розвиток глобальних відносин змушують уряди при формуванні умов економічного зростання дедалі більш активно звертатися до проблем забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі.

Перехід української економіки до ринкових умов функціонування супроводжується зростаючим науково-технічним і технологічним відставанням від індустріально розвинених країн, але вітчизняний народногосподарський комплекс має для розвитку достатній науковий і технічний потенціал. Один із основних недоліків у розвитку інноваційної сфери підприємств полягає у відсутності ефективної методики управління зазначеними процесами, що відповідала б національним особливостям та забезпечувала ефективний розвиток інноваційного потенціалу підприємства.

Інноваційний підхід до господарської діяльності відрізняється прагненням досягти поставлених цілей та далекоглядністю, підпорядкуванням сьогоденної мети ідеалу саморозвитку, підбором найбільш оптимальних сценаріїв та умінням переходити від одного сценарію розвитку до наступного в найбільш сприятливий з погляду розвитку момент. В умовах постійного ризику стратегічний погляд на інноваційну діяльність дає змогу вчасно зреагувати на зміни, запустити саме ту технологію, яка надасть серйозну перевагу та

принесе першість на ринку. Саме стратегічний підхід до підприємництва перетворює сьогодні інновацію на діяльність і суспільний фактор особливої важливості [1, с. 372]. Перехід підприємств до нових умов господарювання, функціонування у ринковому середовищі вимагає застосування сучасних інструментів управління виробничими процесами. Важлива роль у формуванні напрямів розвитку підприємств належить стратегічному плануванню. Розробка інноваційної стратегії підприємства дасть змогу своєчасно реагувати на зміни економічних зовнішніх умов, знаходити місце підприємства у нестабільному ринковому середовищі.

Для сталого розвитку України необхідно забезпечити сприятливі умови для створення та функціонування інноваційно активних підприємств, розвитку екосистеми інновацій, залучення вітчизняних та іноземних інвесторів.

Серед сильних сторін у 2021 році визначено наявне інноваційне середовище та вплив на зайнятість (табл. 1). Крім того, Україна має доволі високі показники за такими індикаторами як зайнятість у наукоміській діяльності, поширення широкосмугового інтернету (зв'язку), витрати на інновації, які не стосуються НДДКР, експорт наукоміських послуг.

Таблиця 1.

Динаміка зміни індексів Європейського інноваційного табло для України

	Основні блоки ЄІТ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1	людські ресурси	67	66,1	131,6	100,8	53,4	46,4	31,8
2	привабливі дослідницькі системи	8	14,9	22,3	15	17,3	15,1	17,3
3	інноваційне середовище/діджиталізація	-	-	5,5	6,0	169,6	97,5	72,0
4	фінанси і підтримка інновацій	23	19,0	16,7	7,6	11,3	9,8	17,7
5	витрати на інновації	46	46,8	44,8	52,9	45,1	34,8	41,0
6	інноватори	0	15,7	16,0	15,6	20,2	22,6	-
7	зв'язки	24	4,6	9,6	3,0	37,6	36,5	10,1
8	інтелектуальна власність	29	23,6	13,4	13,1	20,9	22,4	9,8
9	вплив на зайнятість	-	77,9	77,9	77,4	86,9	80,5	78,2
10	вплив на експорт	44	33,1	32,8	34,7	35,1	35,3	37,5

Джерело: [1]

У той же час найслабші інноваційні виміри стосуються фінансів та підтримки інновацій, привабливості дослідницьких систем, інтелектуальної власності. До низько оцінюваних варто віднести такі показники як державні витрати на НДДКР, частка малих та середніх підприємств, що мають маркетингові або організаційні інновації, міжнародні видання науки і бізнесу. Поелементний аналіз Інноваційного індексу Європейського інноваційного табло дозволяє зробити висновок, що Україна має нереалізовані можливості, які стримують інноваційний розвиток, особливо це стосується захисту прав інтелектуальної власності та комерціалізації нововведень. [2]

Відновлення та модернізація промислових об'єктів – важливий пріоритет національної економічної політики. Великі промислові підприємства не тільки пропонують значну кількість робочих місць, але й генерують попит на супутні послуги, що живить підприємницьку ініціативу малого бізнесу на суміжних територіях.

Відродження національної промисловості повинне відбуватися на засадах її технологічної модернізації. Виключно ринкові стимули не діють у високоризикових сферах, тим більше в умовах постійної воєнної загрози. Для широкого інноваційного процесу потрібна відповідна державна політика стимулювання інновацій, державне венчурне фінансування.

Цікавий досвід ефективної інноваційної політики має Ізраїль, де в середині 80-х років було створено венчурну індустрію на основі співпраці армії та держави. Зокрема, ізраїльська програма підтримки технологічних інноваторів «Йозма» передбачає отримання від держави до 50% від необхідних для діяльності коштів. [3]

Ізраїльська армія відіграла роль кузні кадрів для технологічної сфери, а держава створила систему фондів венчурного фінансування інноваційних стартапів, включаючи залучення коштів іноземних інвесторів.

Новий технологічний прорив може значно вплинути на конкурентне середовище організації. Якщо організація розробила нову технологію, це можна вважати їх новою конкурентною перевагою. Тому практикуючі фахівці повинні проводити ефективний аналіз макросередовища для виявлення і моніторингу темпів технологічних змін у межах її власної галузі. Такі аспекти, як продуктивні та технологічні інновації, маркетингові методи, залучення людських ресурсів і розвиток НДДКР, є характерними ознаками сучасних технологічних змін у навколишньому середовищі. На змінні чинники, що впливають на цей процес, впливають довгострокові стратегічні рішення, прийняті керівництвом. Ці фактори називають «інноваційною стратегією» фірми.

Інноваційна діяльність повинна одночасно фокусуватися на багатьох аспектах, пов'язаних із новими продуктами, новими виробничими процесами і новими ринковими та організаційними практиками. Крім того, можливо, що одночасне впровадження більш декількох інновацій може бути більш ефективним для збереження або поліпшення конкурентної позиції фірми, ніж впровадження тільки одного виду інновацій. Отже, в процесі аналізу та оцінки інноваційної діяльності важливо виявляти не тільки стимулюючі чинники, але і стримуючі фактори. Дослідження науковців дають можливість стверджувати, що основними внутрішніми чинниками, що стримують інноваційну активність підприємств, є: брак фінансових коштів, низький потенціал підприємства щодо розробки та впровадження новизни і брак кваліфікованих кадрів. Серед загальних проблем з науковою сферою виділяють: низьку мотивацію дослідників; високу ціну наукових досліджень; низький рівень завершеності розробок. Тому інноваційна діяльність в контексті наукових розробок являє собою безперервне вдосконалення існуючих характеристик економічних категорій з метою досягнення поставлених цілей на основі зовнішніх і внутрішніх факторів.

Література

1. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940> (дата звернення 14.08.2023).
2. Крилов Д. В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10285> (дата звернення: 01.09.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.8
3. Ustymenko V., Zeldina O. EU Investment Policy as the Basis for Sustainable Development: Implementation Prospects in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8. № 1. Pp. 40-52.
4. Інноваційна Україна – 2020: національна доповідь/за ред. В. М. Гейця та ін. Київ: НАН України, 2015. 336 с.
5. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Лежньова А. В. Проблеми інноваційного розвитку України. *Економічний простір*. 2015. № 95. С. 71–81.
6. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022: веб-сайт. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries> (дата звернення 14.08.2023).

References

1. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: website. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940> (access date 14.08.2023).
2. Krylov D.V. Analysis of the rating assessment of the development of innovative activity in Ukraine. *Efficient economy*. 2022. No. 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10285> (access date: 09/01/2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.8
3. Ustymenko V., Zeldina O. EU Investment Policy as the Basis for Sustainable Development: Implementation Prospects in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8. No. 1. Pp. 40-52.
4. *Innovative Ukraine - 2020: national report*/ed. V. M. Geitsa and others. Kyiv: NAS of Ukraine, 2015. 336 p.
5. Vatchenko O. B., Vatchenko B. S., Lezhnyova A. V. Problems of innovative development of Ukraine. *Economic space*. 2015. No. 95. P. 71–81.
6. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022: Website. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries> (accessed 08/14/2023).